

Svenska klassiker
utgivna av
Svenska Akademien

Manual till
digital textversion

Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien

Digital textversion

PROJEKTLEDARE:

Bo Svensén, Svenska Akademiens sekretariat

FÖRLAGSKONSULT:

Björn Wahlberg, Megin Media

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:

Anders Ljungman & Johan Melbi

PDF-GENERERING:

Hans Sjölander, Brimer Media

KORREKTURLÄSNING:

Annika Nyberg & Paula af Klinteberg

Innehåll

Öppna dokumentet	· 4
Innehållslistan	· 5
Inställningar	· 6
Navigera	· 7
Läsa	· 10
Söka	· 13
Kommentarlänkningen	· 14
Skriva ut	· 16
Synpunkter	· 16

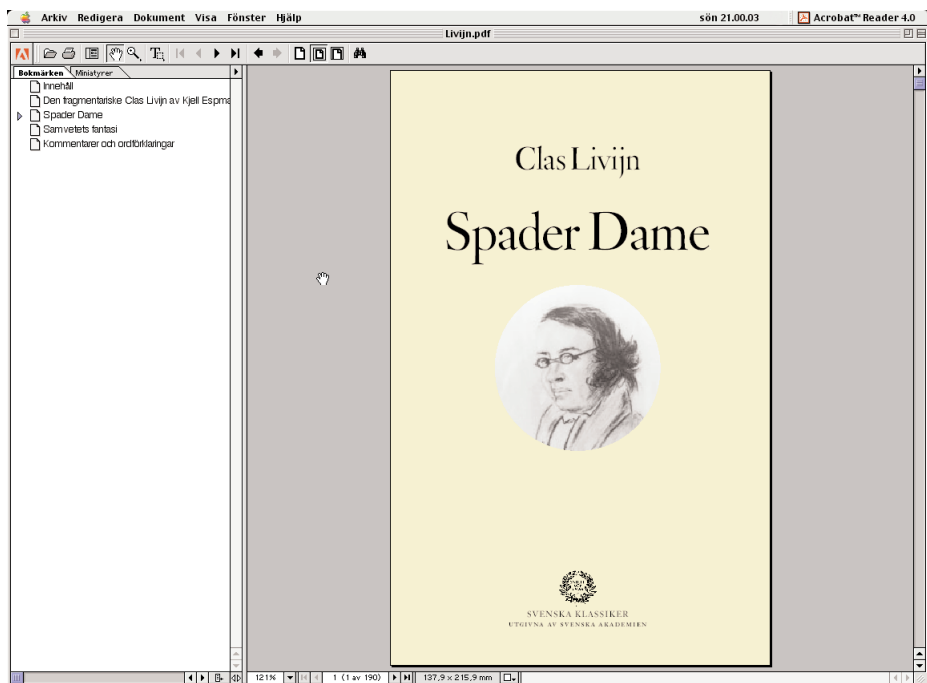
Öppna dokumentet

4

VÄLKOMMEN till den digitala versionen av serien *Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien!* Dessa digitala filer kan gratis läsas online och gratis laddas ner på datorns hårddisk. Du kan fritt bläddra i texten och förstora den för läsning, men du kan inte ändra på texten, flytta om den eller lägga till ny text. Du kan även skriva ut hela texten på din skrivare, med bibehållen hög typografisk kvalitet.

Du öppnar den digitala boken genom att dubbelklicka på symbolen för PDF-filen: programmet *Acrobat Reader* startar och du kommer att mötas av en startsida som presenterar bokens författare och titel. Filen anpassar sig efter datorskärmens storlek för att ge största möjliga presentation, men du kan själv ställa in storleken efter behag.

Så här ser det ut när du öppnar PDF-filen, i det här fallet Clas Livijns *Spader Dame*.

Innehållslistan

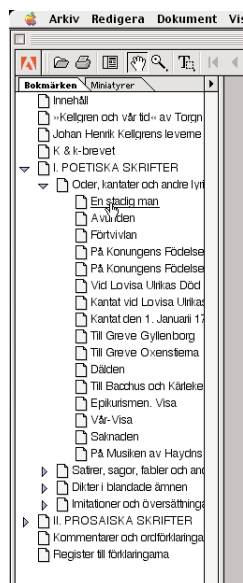
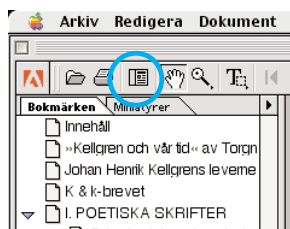
Till vänster på skärmen visar innehållslistan, som är uppbyggd av s.k. *bokmärken*. De är länkar till de olika avsnitten i den digitala boken, t.ex. inledningsessäer, kapitelrubriker, dikter, pjäsakter, kommentarer. Med ett enkelt klick med musknappen hoppar du fram till önskat avsnitt. Det avsnitt du valt markeras med understrykning i listan.

Vissa skrifter har underavdelningar och underrubriker, och alla dessa återfinns i listan. Undernivåerna markeras av en liten *triangel*:

► Klicka bara på triangeln och undernivåerna kommer fram. Du »stänger« listan genom att klicka på triangeln en gång till.

Innehållslistan som den ser ut i Johan Henric Kellgrens *Skrifter*, med olika underavdelningar: samtliga dikter finns förtecknade i listan, liksom varje akt och enskild scen i ett dramatiskt verk.

På detta sätt går sökningen av en enskild dikt eller scen mycket snabbt och effektivt.

Du kan när som helst ta bort innehållslistan, genom att klicka på symbolen i menyraden. Då får du mer plats för läsning på skärmen. Du hämtar tillbaka listan genom att klicka på symbolen igen.

Inställningar

6

De digitala texterna har gemensam grundinställning som underlättar för läsningen. Trots det kan du själv vilja göra dina egna justeringar som passar just dig. Det gör du i *Acrobat Reader* under menyn Arkiv > Inställningar > Allmänt.

I dialogrutan som kommer upp får du allehanda valmöjligheter: måttenhet, om du vill kunna se stora bilder, maximal förstoring osv. Du får helt enkelt testa dig fram och se vilket alternativ som fungerar bäst för just dig, även om grundinställningarna borde fungera väl.

En detalj som kan vara individuell gäller kommandot »Jämn text & jämna bilder«. Grundinställningen är vald på »jämn text«, vilket kan ge ett suddigt intryck i liten storlek. Om du klickar bort förkryssningen kan texten å andra sidan te sig taggig vid förstoring. Vilken inställning passar dig bäst?

Allmänna inställningar

Visa

Standardlayout på sida:

Måttenhet:

Ersättningsteckensnitt:

Aktuellt språk:

Använd simulerad text under: pixlar Visa stora bilder

Jämn text & jämna bilder Visa sida till kanten

Förstoring

Standardförstoring: % Max. förstoring: %

Färg

Färghanterare:

Alternativ

Tillåt nedladdning i bakgrunden Använd sidcache

Visa startbild vid start Tillåt öppna-fil länkar

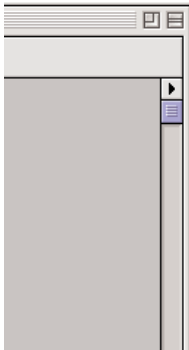
Visa dialogrutan Öppna vid start Använd logisk sidnumrering

Öppna länkar till andra dokument i samma fönster Endast godkända insticksprogram

OK
Avbryt

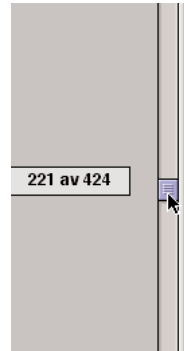
Navigera

Även om de digitala texterna till stor del är identiska med de trycka versionerna, finns det stora skillnader. En gäller »navigeringen«. Det enklaste sättet att bläddra sig fram och tillbaka i texten är med *rullfönstret* till höger på skärmen.

Håll musknappen nedtryckt och »dra« i den blå fyrkanten för att »bläddra« i texten.

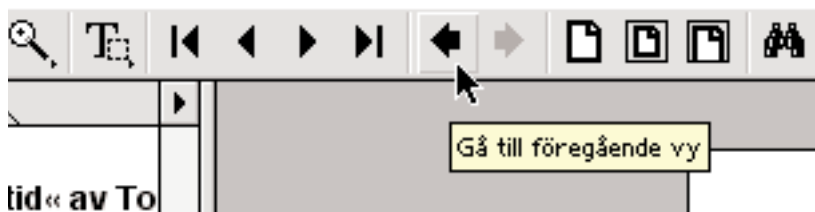
När du tar tag i fyrkanten kommer det upp en liten ruta som talar om vilken sida du befinner dig på vid bläddringen.

Under läsningens gång är det enklast att bläddra sig fram sida för sida med verktygen uppe på menyraden. Där kan du välja »Första sidan«, »Föregående sida«, »Nästa sida« och »Sista sidan«.

forts.

Ibland kan det vara praktiskt att snabbt komma tillbaka till en sida man nyss varit på. Då klickar du på »Gå till föregående vy« på menyraden. Detta kommando minns även vilken inzoomning du hade för det aktuella stället, så bli inte förvånad om din förstöringsgrad plötsligt förändras när du använder funktionen.

Du kan även gå framåt med nästa symbol: »Gå till nästa vy«.

Längst ner på skärmen finns en liten snabbmeny där du enkelt kan klicka dig fram i texten. Där finns dessutom möjligheten att skriva in vilken sida du vill gå till. Skriv bara in sidnumret och tryck på Enter.

Samma funktioner finns även högst upp på menyn Dokument. Med hjälp av musen kan du där välja vilken sida du vill gå till. Där finns även möjligheten att skriva in sidnumret i en särskild ruta.

forts.

Innehållslistan till vänster på skärmen är mycket praktisk, eftersom man alltid kan plocka fram den om man snabbt vill hitta rätt. Men självklart kan man också använda sig av den »riktiga« bokens innehållsförteckning. Den brukar ligga på s. 5 i böckerna. Du kan dessutom snabbt komma dit genom att klicka på »Innehåll« överst i Innehållslistan.

Genom att du för musen över raderna i innehållsförteckningen förvandlas muspekaren till en hand. Det betyder att du har hittat en *länk*. Då är det bara att klicka med musen på önskad textrad, så kommer du till den rätta sidan.

Innehåll	
<i>Volym I</i>	
Torgny Segerstedt: Kellgren och vår tid	15
Nils von Rosensteins förord till <i>Samlade Skrifter</i> 1796: 	25
<i>Johan Henric Kellgrens Lerverne</i>	25
K&ek-brevet	43
I. POETISKA SKRIFTER	
ODER, KANTATER OCH ANDRE LYRISKE DIKTER	
En Stadig Man	69
Avunden	72
Förtrovislan	76
På Konungens Födelsedag 1780	80
På Konungens Födelsedag 1782	83
Vid Lovisa Ulrikas Död	85
Kantat vid Lovisa Ulrikas Begravning	87
Kantat den 1 Januarii 1789	90
Till Greve Gyllenborg	93
Till Greve Oxenstierna över Poemet <i>Dagens Ständer</i>	96
Dälden	98
Till Bacchus och Kärleken	100
Epikurismen. Visa	105
Vår-Visa	106
Saknaden	108
På Musiken av Haydns Roxelane	109
SATIRER, SAGOR, FÄBLER OCH ANDRA SKÄMTSAMMA SKRIFTER	
Mina Löjen	113
Jordens Skapelse	124
Man äger ej snille för det man är galen. Skaldeestycke, Insänt till Sällskapet: <i>Pro Sena Communi</i> d. 1. Sept. 1787	130
Nytt Föresök till orimrad Vers	161
Fågelnas Vitterhets-Akademi	164

Läsa

10

Att läsa text på skärmen är inte alltid så lätt, det vet alla som läser e-post, webbsidor och andra dokument direkt på datorn. Man blir fort trött i ögonen. Vi har därför valt att behålla de tryckta böckernas klassiska typografi, för att i möjligaste mån underlätta läsningen på skärmen. Samtidigt finns det möjlighet i *Acrobat Reader* att pröva olika varianter för att variera läsningen.

En finess är *förstoringsverktyget*, som återfinns uppe på menyraden. Med hjälp av det kan du förstora till 1 600 %, och förminska till 12,5 %. När du klickat på förstoringsverktyget förvandlas muspekaren till ett förstoringsglas (+). Klicka därefter på den text du vill förstora. Du kan även förminska genom att hålla nere Alternativ-tangenten och klicka. Då visas ett minus (-) istället för plus (+).

I menyn Visa finns samma funktioner (dessutom med snabbkommandon angivna), liksom i snabbmenyn längst ner på skärmen.

Programmet minns hela tiden din aktuella förstoringsgrad, även när du klickar på länkar. Det kan vara bra att kunna förstora vissa textavsnitt, t.ex. kommentarna i slutet.

Blir du störd av alla menyer, innehållslistor och knappar kan du med ett enkelt handgrepp städa upp på skärmen. I menyn Visa > Helskärm får du bara textsidan med en neutral bakgrund. I grundinställningarna är bakgrunden helsvart, men du kan ändra till en annan färg om du vill (menyn Arkiv > Inställningar > Helskärm).

EN DÖDS MEMOARER

Om jag släpper er med blicken, släpper ni mig med örat. Men ni vet, att ni måste höra.

Ni vet, att J.W. Grundberg och A.O. Arnfelt stulo er fars uppfinning, Arnbergs Explosiv. Ni vet att er far dog i den yttersta fattigdom och förödmjukelse, under det att dessa båda herrar njöto frukterna av hans arbete. Ni vet också, att den nuvarande innehavaren av firman Arnfelt & Grundberg, Mikael Arnfelt, alltfjämt inhöstar vad er far sätt, under det armodet fört Johan Arnbergs son till brottets gräns –

Eller är det icke där ni står?

Nu vill jag säga er en sak. Och hör på – ty den är av betydelse. Er far hade två uppriktiga vänner. Den ene var J.P. Fält. Innan er far dog, anropade han Fält om hjälp. Fält kom – men för sent. Johan Arnberg stod icke längre att hjälpa.

Men han hade efterlämnat en son. Fanns det någon möjlighet att skipa rättvisa? Att åt sonen rädsla åtminstone något av vad man stulit från fadern? Ja, Fält, kemist och under många år er fars högra hand, kände väl till den uppfinning, man stulit från honom. Han beslöt att sätta i gång en tillverkning utan patentskydd och i trots därav. Han vände sig till mig. Jag var redo. Icke blott därför att jag högaktade er far utan – jag säger det öppet – utan även därför att jag hoppades på vinst. Vi startade »Arnbergs Explosiv« i Remscheid. Vi ha haft stora hinder att kämpa emot och Fält tröttnade. Men icke jag. Och vi förbundo oss att till er, som er fars arvinge, utbetala det tantiem, som skulle ha tillkommit er far. Jag säger detta icke för att vinna er tacksamhet, utan för att ni skall inse, att saken även har en praktisk sida. Vi ha haft stora hinder att kämpa mot och Fält tröttnade. Icke så jag. Jag har burit bördorna ensam, och nu, just nu hade jag kommit så långt, att jag – och således även ni – kunde börja inhösta en diskret vinst.

Nåväl, innehavaren av Arnfelt & Grundberg, Mikael Arnfelt, hotar oss med process. Han vill göra mot mig och mot er, vad

Du bläddrar fram och tillbaka i texten genom att trycka på piltangenterna på tangentbordet. Du återgår till det vanliga utseendet genom att trycka på Esc-knappen på tangentbordet. *forts.*

I menyn Visa finns användbara kommandon för läsningen.

»Anpassa till fönster«: med det här kommandot visas hela baksidan anpassad till storleken på programfönstret till *Acrobat Reader*. Du ändrar fönstrets storlek genom att dra i nedre högra hörnet.

»Verklig storlek«: kommandot visar texten i 100 %.

»Anpassa bredd«: kommandot anpassar sidans bredd till fönstrets storlek. Detta ger en utmärkt förstöringsgrad för läsning.

»Synligt«: kommandot anpassar textmassans bredd till fönstrets storlek. Påminner om ovanstående, men med mindre marginaler.

Med hjälp av snabbkommandona kan du lätt växla mellan olika läsmöjligheter.

De digitala böckerna har löpande sidföljd, dvs. sidorna följer på varandra en i taget precis som i ett ordbehandlingsprogram. Om du vill uppnå mer »bokkänsla« med ett helt uppslag, ska du välja kommandot Visa > Kontinuerligt – motstående sidor. Kommandot anpassar storleken till fönstret. Observera att det kan bli svårt att läsa om du har en liten skärm, men det blir i gengäld mycket över-skådligt. Samma kommando finns även i menyraden längst ner.

Bokmarknadsbibliotek

- Innehåll
 - Kallgren och vår tid - av Torger
 - Johan Henrik Kallgrens levande
 - K & E-brevet
 - I. POETISKA SKRIFTER
 - II. PROSAISKA SKRIFTER
 - Kommentarer och ordböjningar
 - Register till förlagsutgåvan

INNEHÅLL

Johan Henrik Kallgren
*Skeffer I. Fäst och press. Kommentarer
och ordböjningar till utgåva I*
Malmö, Stockholm

© 1998
INLÄNNING: Torger Segerstedt
och Svenska Akademien
TEXTUTGÅVA: JOHAN HENRIK
KALLGREN
Grafik och Layout: Bertman och
Svenska Akademien

FÖRKLÄNNING OCH TRYCKERI:
Anders Ljungman och Johan Mellin

FÖLJESÄNDERING:
Bokor Media och Magna Media, 2003

Innehåll

Vildm 1

Torger Segerstedt: Kallgren och vår tid 11
Nils von Bonsdorff: Inledning till *Skeffer 1976* 15
Johan Henrik Kallgren: *Levande* 25
K&E-brevet 43

I. POETISKA SKRIFTER

ODER, KANTETER OCH ANDRA ISRIKRE DIKTER

En Stång Man 69
Svanden 75
Ettvordan 76
På Kompanget Fickelbag 1780 86
På Kompanget Fickelbag 1782 81
Vad Lovisa Ulrika Did 82
Korset och Lovisa Ulrika Regnström 87
Korset den 3 Januari 1789 90
Till Göres Gyllenberg 93
Till Göres Onsmotters ättor *Poesier Dagpoesier* 95
Dikten 98
Till Eriksens och Kallgrens 105
Epiktetosens Visa 105
Vår Visa 106
Sången 108
På Musiken på Haydn Roslund 109

SÄTTER, SÄGER, FÄLLER OCH ANDRA SKÄMTSAMMA SKRIFTER

Minn Erlén 113
Eriksens Skapelse 114
Man säger sig vilja för det man är galen. Skådespyske,
Innan till Sällskapet (På Svans Gammald. 1 Sept. 1789) 119
Nytt Finsk till utomland Vers 161
Fågelnas Vinterhets-Akademien 164

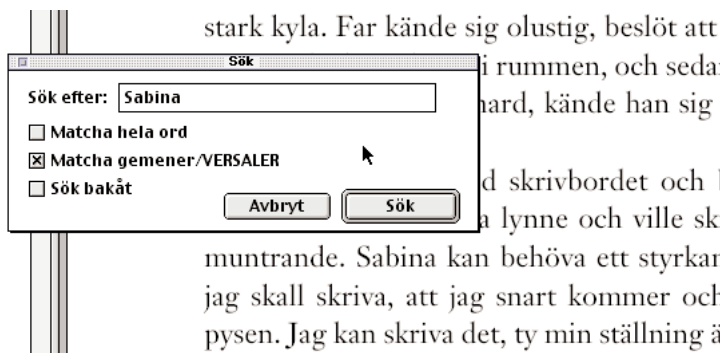
5

100% | 4 av 510 | 132,3 x 207,8 mm

Söka

Du kan självfallet söka efter ett visst ord eller uttryck i sökfunktionen i *Acrobat Reader*. Den återfinns i menyn Redigera. Du skriver helt enkelt in de(t) ord du letar efter och trycker på Sök.

Om du kryssar i rutan »Matcha gemener/VERSALER« och söker efter »Sabina«, hittar programmet »Sabina« men inte »sabina«.

När programmet hittat ett ord, kan du söka vidare genom att välja kommandot »Söka igen« i Redigera-menyn.

Observera att du inte kan söka och ersätta text! De digitala filerna är låsta och kan inte ändras.

Kommentarlänkningen

Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien har kommentarer och ordförklaringar i slutet av varje volym. Dessa förklarar ovanliga ord och uttryck samt ger bakgrundsinformation till texterna.

Fördelen med den digitala versionen framför de tryckta böckerna är *kommentarlänkningen*. I de digitala texterna är de ord och uttryck som förklaras i kommentarerna markerade med en ljusblå färg. Genom att klicka på det markerade ordet kommer du automatiskt till den sida i kommentardelen där ordet förklaras.

själ, arme satan! eftersom du ej har något annat att göra; det kan vara ett **artigt** tidsfördriv. Då kan du få dricka av dina egna tårar. Huru tror du väl att de skulle smaka? Säkert som nektar; det är ju hon, som **kredensar dig** pokalen.

Men vet du väl, om hon ej rycktes ur sitt morgon-Eden för att bli din **Blods-Hebe**? Och är du säker därpå, att ingen **kyndig** pojke eller **flättje** kvinna strök lastens sot över din bild, för att skrämma henne ifrån den varma barmen? **Bryt icke staven** innan du rannsakat, och härja ej med eld och svärd,

Med hjälp av kommentarlänkningen behöver du aldrig sväva i tvivelsmål om något ord eller uttryck, du behöver inte leta efter förklaringen under idogt bläddrande – ett klick med musknappen och du har svaret inom räckhåll. Och genom att de förklarade orden är markerade i texten behöver du heller inte gå miste om någon intressant förklaring. *forts.*

- 68 *schabrak*: här 'praktfullt stycke tyg'.
artigt: 'förträffligt'.
kredensar dig: här 'skänker i och bjuder dig'.
Blods-Hebe: ung. 'ödesdigra servitris'. Hebe var i den klassiska mytologin gudarnas tjänarinna, som bl.a. hade uppdraget att skänka nektar i gudarnas bägare.
kyndig: 'fräck'.
flätjtjeff: 'lättsinnig'.
bryt inte staven: 'döm icke'.
fjärrglas: 'kikare'.
- 70 *Uppstiger hon på denna Bifrost till himmelen*: Regnbågen benämndes Bifrost i nordisk mytologi och tänktes vara en bro från jorden till himlen.
- 71 *à la glacier*: (fra.) ung. 'iskyla'.
benbus: Förvaringsrum för (ur gravar uppsamlade) människoben.

Kommentarerna presenteras i den ordning de förklarade orden förekommer i texten. Orden som förklaras är satta i *kursiv*.

När du inhämtat förklaringen och vill gå tillbaka till läsningen, klickar du bara på det kursiva ordet som du nyss »slagit upp«. Då hoppar du automatiskt tillbaka till den plats i texten där du nyss var.

Observera att kommentarlänkningen fungerar bäst i stor förstoringsgrad: då hittar man lättast det ord man söker. Ha gärna kommandot »Anpassa bredd« aktiverat (se s. 12 i denna manual) för bästa resultat.

På det här sättet kan du hoppa fram och tillbaka i texten och göra nya upptäckter. Och du behöver aldrig känna att du gått vilse. Du kan när som helst hitta tillbaka till den plats där du var genom att klicka på »Gå till föregående vy« (se s. 8 i denna manual).

Skriva ut

Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien är i sin digitala form låst och kan alltså inte ändras. Men du kan skriva ut filerna på din skrivare. Du väljer helt enkelt kommandot »Skriv« ut i Arkivmenyn.

Har du tillgång till laserskrivare kommer du att upptäcka att texten blir perfekt högupplöst, ja, närapå av tryckbar kvalitet. Det samma gäller även bilderna.

Du behöver inte installera några typsnitt eller montera några bilder för att kunna skriva ut filerna (eller för att läsa dem!). Allt finns inbäddat i själva PDF-dokumentet.

Synpunkter

Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien är i sin digitala form ett pilotprojekt. Vi är måna om att få kommentarer och synpunkter på upplägget. Vad är bra? Vad är dåligt? Tveka inte att höra av dig på följande e-postadress: klassiker@svenskaakademien.se

